

Suussa kyteviä ongelmia tai sairauksia

Koira ei aina ilmoita suussa olevista ongelmista. Moni voikin ajatella, että koira lakkaa syömästä, jos on jotain kipuja, mutta näin ei välttämättä ole. Tässä käydään läpi hampaisiin ja suuhun liittyvistä sairauksista ja tapaturmista.

Purentavirheet

Kaikilla koiraroduilla, rotuun katsomatta, on saman verran hampaita. Aikuisilla siis 42kpl. Tämä tekee sen, että pienillä koirilla on suhteessa isompiin koiriin isommat hampaat pienemmässä suussa. Tämän takia hampaat eivät välttämättä mahdu kunnolla suuhun. Seurauksena on se, että ahtaasti sijaistavat hampaat muodostavat purentavirheitä, hampaiden asentovirheitä ja tuottavat ongelmia hampaiden puhkeamisen kanssa. Siksi pienillä koirilla on enemmän purentavirheitä ja ne ovat yleisempiä isoihin koiriin verrattuna. Voidaan sanoa, että purentavika on muutos leukojen pituudessa, hampaiden morfologiassa, sijainnissa tai kasvoja tukevissa rakenteissa.

Pääsääntöisesti roduilla oikea purenta on saksipurenta, jolloin muut purennat, ala-, ylä- tai tasapurennat ovat virheellisiä. Syitä näihin virheellisiin purentamuotoihin ovat leukojen epäsuhteellinen kasvu tai maitohampaiden jääminen paikoilleen, mikä voi aiheuttaa pysyvien hampaiden virheellisen asennon. Jälkimmäinen syy on usein miten pienten koirarotujen ongelma. Siis myös havannakoirilla. Tyypillisesti maitohampaiden jääminen paikoilleen on kulmahampaiden ongelma. Pysyvät yläkulmahampaat puhkeavat ylämaitokulmahampaiden etupuolella ja alakulmahampaat taas alakulmahampaiden sisäpuolelle. Jos pysyvät hampaat eivät työnnä maitohampaita pois tai niitä ei poisteta eläinlääkärin toimesta, voi olla tuloksena vääränlainen purenta.

Purentaviat voivat olla synnynnäisiä ja perinnöllisiä, mutta voivat aiheutua myös trauman seurauksena. Leukaluuperäisiä purentavikoja pidetään yleisesti perinnöllisinä vikoina, jotka tulisi huomioida jalostuksessa. Lievimmillään purentavika voi olla vain kosmeettinen, eikä se vaikuta koiran elämään. Pahimmillaan purentavirhe aiheuttaa koiralle kipua ja vaurioita pehmytkudoksiin sekä

muihin hampaisiin. Mikäli purentavirhe aiheuttaa koiralle kipua tai terveyshaittaa, tulee tämä hoitaa eläinlääkärillä esim. hampaan poistona tai oikomishoitona.

Puhkeamaton hammas ja kysta

Pysyvät hampaat tulisi olla paikoillaan 7kk ikään mennessä. Joskus näin ei ole tai jos onkin kaikki puhjenneet, voi suusta löytyä ylimääräinen hammas, joka ei ole puhjennut.

Syitä puhkeamattomille hampaille on; hammas on poikittain, toinen hammas voi estää sen puhkeamisen, luu tai paksu ien. Hammas itsessään voi olla ihan normaali tai epänormaali. Yleisimpiä puhkeamattomia hampaita ovat P1 ja P2, kulmahampaat ja alaposkihampaat m3.

Eniten puhkeamattomia hampaita esiintyy pienillä ja lyttykuonoisilla koirilla.

Ongelmattomia nämä piilossa olevat hampaat eivät ole, vaan ne ovat vaarassa tehdä isoja tuhoja suussa. Tällainen hammas voi aiheuttaa hampaita ja leukaluuta tuhoavan kystan eli nesterakkulan. Tavallisesti hampaan puhjetessa tietyt hammasaiheen solut surkastuvat. Puhkeamattomien hampaissa tätä surkastumista ei tapahdu, vaan nämä solut pysyvät aktiivisina ja alkavat muodostaa ympärilleen nesterakkulaa, jota ympäröi sidekudoskapseli.

Tuhoutunut leukaluu on altis murtumille. Koira puolella ei periaatteessa ole tieteellisiä julkaisuja tämän yleisyydestä, mutta erään tutkimuksen mukaan jopa 53 %:lla tutkimuksessa olleista koirista, puhkeamaton hammas aiheutti kystan muodostumisen. Toisin sanoen mistään pienestä yleisyydeltä ei ole kyse.

Koira voi olla oireeton, mutta oireitakin voi ilmetä kuten; heikentynyt puruote, puremisen haluttomuus tai vaikeus irroittaa puruotetta. Yleensä puhkeamattomat hampaat ja kystat löytyvät röntgenkuvista muun suunhoidon yhteydessä. Hoito on kirurginen eläinlääkärin toimesta

Ohuet leukaluut

Pienillä koirilla hampaat ovat siis isompiin koiriin nähden isommat, mutta sitä vastoin leukaluu hampaihin nähden pienempää. Toisin sanoen hampaiden ympärillä oleva luun määrä on paljon pienempi kuin suurilla koirilla.

Koska, varsinkin kulmahampaiden ja poskihampaiden juuret jatkuvat syvälle leukaluuhun ja suuri hammas leukaluun korkeuteen nähden voi johtaa siihen, että hammasjuuren alle jää enää erittäin vähän tukikudoksena toimivaa luuta. Tämän takia pienillä koirilla ohuet leukaluut ovat vaarassa murtua herkemmin kuin isoilla koirilla. Murtumat tuottavat kipua ja niiden hoitoon tarvitaan eläinlääkärin apua.

Hammasmurtumat

Hammasmurtumat ovat koiralla yleisiä. 10%:lla todettiin, hammaslääkärin luennon mukaan, ccf eli komplisoitu murtuma, joka ylettää ytimeen asti ja 25%:lla todettiin uccf eli komplisoitumaton murtuma, joka ei ulotu ytimeen asti. Pentuhampaissa kiille on ohut, samoin kuin hammasluu, mutta sitä vastoin hauraampi ydin on suuremmassa roolissa aikuisen koiran hampaisiin verrattuna. Niinpä pentuhampaat ovat suuremmassa vaarassa murtumille ja katkeamiselle.

Hampaita murtuu koiran pudotessa korkealta, leikkiessä muiden koirien kanssa, törmäämisissä tai puriessaan kovaa esinettä, kovia luita, kiviä yms.

Oireina on kipu suun alueella, turvotusta kuonon alueella sekä lämmön nousua. Lisäksi heti haaverin sattua voi esiintyä verenvuotoa. Koira ei aina näytä kipua eikä lakkaa syömästä, mutta jos koira yhtäkkiä syökin vain toisella puolella suuta, on syytä vilakaista suuhun. Tämän lisäksi murtuma altistaa koko elimistön yleistulehdukselle.

Jos epäilet koirasi murtaneen hampaansa, tulee antaa eläinlääkärin arvioida hammas ja hoito tapauksen mukaisesti.

Parodontiitti

Parodontiitti eli hampaan kiinnityskudoksen tulehdus on koirien yleisin suun sairaus. Tutkimusten mukaan jopa 80%:lla koirista saa parodontiitin jossain vaiheessa elämää. Varsinkin pienet koirat ovat alttiita tulehdusmuutoksille ahtaiden hammasvälien ja ahtaan purennan seurauksena.

Ennen varsinaista parodontiittia hamapiden pinnalle alkaa kertyä plakkia, joka on pehmeää ja

sisältää runsaasti bakteereja. Kun plakki reagoi syljen kanssa, se kovettuu ja muuttuu karheaksi hammaskiveksi. Tässä on valmis pohja uusin kerrostumien syntymiselle ja hammaskiven laajenemiselle aina ientaskuihin asti. Ientaskuissa se aiheuttaa ientulehdusta eli gingiviittiä. Tässä kohtaa tulehdusmuutokset ovat vielä helposti korjattavissa hampaita säästäten. Olisi aika mennä hampaiden putsaukseen eläinlääkärille, joka saa anestesiassa puhdistettua plakin ja hammaskiven niin hampaiden pinnalta kuin hammastaskuistakin.

Ientulehdusten myötä alkaa näkymään myös muita oireita kuin vain rusehtavan plakin näkyminen hampaiden pinnalla. Gingiviitin seurauksena suu alkaa haisemaan, ikenet punoittamaan ja vuotamaan herkästi verta. Muita oireita ovat pään ravistelu, leukojen raapiminen ja pureskelun vaikeus. Koiralla voi paino laskea ja se voi olla apea, aggressiivinen tai ärtyisä. Ja tietenkin hampaita alkaa heilumaan ja löystymään. Koira siis ei lakkaa syömästä, jos suu on kipeä, vaan se jatkaa syömistä sillä puolella, joka ei ole kipeä..

Jos ientulehdusta ei hoideta ajoissa, ikenet alkavat vetäytyä taaksepäin ja hampaan juuri tulee esiin. Nyt siis tulehdus leviää hammasta ympäröivään kudokseen aiheuttaen hampaan kiinnityskudoksen tulehduksen. Nyt tulehdus pääsee leviämään entistä syvemmälle ja hampaan kiinnityskudos vaurioituu ja samalla bakteerit ja plakki leviävät kiinnityskudossäikeisiin ja leukaluuhun. Tulehdus vaurioittaa kiinnityskudossäikeitä ja myös leukaluu alkaa vaurioitua. Ientasku syvenee edelleen ja samalla bakteerit ja plakki leviävät kiinnityskudossäikeisiin, jotka alkavat löystyä, ja leukaluuhun, jossa ympäröivä luukudos alkaa kadota. Tämä johtaa lopulta hampaan irtoamiseen. Kun tulehdus saavuttaa hampaan ja ikenien verisuoniston, pääsee bakteerit leviämään laajemmin koiran elimistöön ja tekemään tuhojaan siellä.

Jotta parodontiitti saadaan pysäytettyä, pitää liikkuvat hampaat poistaa. Näin ympäröivä hammaskudos pääsee paranemaan.

Gingiviitin ja parodontiitin ehkäisyssä tärkeintä on päivittäinen hampaiden harjaus kotona. Hampaiden harjauksella hampaan pinnasta poistetaan pehmeä plakki ennen kuin se kehittyy kovaksi hammaskiveksi.

Karies

Karies, hammasmäätä tai reikä hampaassa. Tätä esiintyy koirilla vähän, vain 5%:lla eli huomattavasti vähemmän kuin ihmisillä. Aiheuttajat ovat paljolti samat kuin ihmisilläkin eli sokeri, jonka hampaiden

pinnalla olevat bakteerit muuttavat hammasta syövyttäväksi hapoksi.

Hampaan pinnan ympäröi kehon kovin kudokset, kiille. Hampaan sisus taas on huokoista ja pehmeämpää hammasluuta eli dentiiniä. Jos koiran ruokavaliossa on sokeria ja hampaiden hoitaminen on unohdettu, alkaa sokerista muodostunut happo syödä kiillettä ja saada aikaan väylän hammasluuhun. Syntyy reikä hampaaseen.

Jos vaurio etenee hammasluuhun, kyseessä on hammasmätä. Täältä bakteerit etenevät hampaan ytimeen aiheuttaen koiralle kivuliaan tulehduksen. Täältä onkin sitten helppo levitä hampaan juureen ja leukaluuhun. Ja kuten aiemmin on todettu, alaleuan luu on todella ohut, joten tulehdus on vakava asia. Ja se on sitä etenkin silloin, jos suuhun alkaa muodostua paiseita. Riskialttiimpia ovat poskihampaat suuren purupinnana takia.

Hoitona on hampaan paikkaus, juurihoito tai hampaan poisto. Tärkeintä on kuitenkin ennaltaehkäisy. Älä siis anna koirallesi sokeripitoisia herkuja, sillä ne eivät ole hyväksi koirasi hampaille tai vatsalle. Sen sijaa hemmottele koiraasi koirille tarkoitetuilla nameilla tai vihanneksilla.

Vieras esine juuttunut nieluun

Koira toimii ja ottaa suuhunsa vaikka minkälaisia esineitä. Leluja, luista irtoavia tikkuja yms voi jäädä henki- tai ruokatorveen kiinni. Silloin koira voi pureskella tai nieleskellä ilmaa, koska näin se yrittää saada oloaan helpomaksi.

Näissä tapauksissa pitää ensin ottaa hätäntyneestä koirasta tukeva ote ja avata koiran suu. Jotta paremmin pysytyisit näkemään, mikä esine tukkeuttaja on, vedä koiran kieli ulos ja yritä poistaa esine paljain käsin.

Jos et saa esinettä poistettua käsin, suorita Heimlichin ote. Jos koira on tarpeeksi pieni ja pystyt, nosta koira syliisi päälle alaspäin niin, että koiran selkä on vatsaasi vasten ja koiran pää roikkuu jalkojesi välissä. Pidä koira sen vatsan kohdalta ja nosta mahdollisimman lähelle rintakehääsi. Jos koira on liian iso nostettavaksi, kiedo kädet koiran vatsan ympäri koiran seistessä. "Halaa" koira napakasti vatsan kohdalta neljä kertaa - mukautat rutistuksen vahvuus koiran koon mukaan.

Varmista, että koira saa henkeä. Jos esine on tukkinut hengitystiet, anna koiralle tekohengitystä. Vie koira sen jälkeen välittömästi eläinlääkäriin.

Syitä suun oireisiin

Leuan hierominen lattiaan

- Kipu suussa

Tassuilla kuonon/suunpielien hieronta

- Kipu suussa

Hampaiden kalisuttaminen

- Hammaskipu/ kipu suussa

Ilman pureskelu/nieleminen

- Vieras esine henki- tai ruokatorvessa

Suun avaaminen ei onnistu

- murtuma tai muu leuan vaurio

Verinen sylki

- Haava suussa
- Hammas- tai leukavaurio
- Vakava tulehdus suussa
- Kasvain
- Veren hyytymishäiriö

Suun sulkeminen ei onnistu

- Vieras esine tukkeena

Huono ruokahalu

- Koiralla todennäköisesti todella kovia kipuja ja ollut jo jonkin aikaa.
- Voi olla merkki ruoansulatusvaivoista

Haiseva hengitys

- Pitkälle edennyt hammassairaus

Huono purentaote

- Puhkeamaton hammas
- Kysta

Kuolaaminen

- Suun kipu, trauma
- Vierasesine suussa, tikku hampaiden välissä
- Hampaiden sairaudet, hammaskipu
- Ongelmat nielemisessä
- + muita elimistön sairauksia

Lähteet:

- Susanna Kaivonen Eläinlääkäri, ell, Omaeläinlinikka
- Aqria
- Koira-Kissaklinikka
- Anna Chrons ja Helena Kuntsi-Vaattovaara, Tietopaketti koirien ja kissojen hammashoidosta ja suukirurgiasta
- Kaisa mikkonen, Purentaviat koirilla
- <https://firstvet.com/fi/artikkeleita/koiran-hammasmurtumat>
- Helena Kuntsi-Vaattovaara ELL, DEVDC, DAVDC, Puhkeamaton hammas ja sen aiheuttama leukaluukysta

Terveessä suussa asuu onnelinen hymy

